

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta (HE 179/2016 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Harri Kukka, maa- ja metsätalousministeriö
- kalastusbiologi Malin Lönnroth, Kalatalouden Keskusliitto
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- toimitusjohtaja Timo Saarinen, Satakunnan Kalastusvakuutusyhdistys
- toimitusjohtaja Kaj Mattsson, Åbolands Fiskeriförsäkringsförening
- toiminnanjohtaja Leif Kaarto, Österbottens Fiskeriförsäkringsförening

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Etelä-Suomen Kalastusvakuutusyhdistys
- Nylands Fiskeriförsäkringsförening

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia. Esityksen mukaan valtion tukeen oikeuttavia vakuutustapahtumia rajattaisiin ja valtiontuen määrää alennettaisiin pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelman edellyttämien säästöjen toteuttamiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi eräitä muutoksia tukiedellytyksiin, jotta lainsäädäntö vastaisi Euroopan komission uudistamia kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukia koskevia suuntaviivoja.

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa esitetään rajattavaksi kaupallisen kalastuksen vakuutus- tuesta annetun lain mukaisia valtion tukeen oikeuttavia vakuutustapahtumia ja valtiontuen mää- rää alennettaisiin pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelman edellyttämien säästöjen to- teuttamiseksi. Esityksen tavoitteena on saavuttaa 400 000—500 000 euron vuotuinen menosääs- tö sopeuttamalla tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi.

Ehdotuksessa esitetään avomerialusten pyydysten rajaamista vakuutustuen ulkopuolelle ja ran- nikkokalastuksessa nykyisen 90 prosentin tukitason lähtökohtaista alentamista. Yli 12-metrinen kalastusalusten troolipydykset olisivat jatkossa kokonaan vakuutustuen ulkopuolella. Pienem- millä aluksilla harjoitettavassa rannikkokalastuksessa isorysät siirrettäisiin 90 prosentin tuen pii- ristä 70 prosentin tuen piiriin ja rannikkokalastuksen troolien tuki laskisi 40 prosenttiin, lukuun ottamatta hylkeiden isorysille aiheuttamia vahinkoja, joiden korvaustaso säilyy ennallaan. Valio- kunta pitää erittäin tärkeänä sitä, että hylkeiden rysäpyydyksille aiheuttamat vahingot ovat la- kiekdotuksessa jatkossakin nykyisen 90 prosentin vakuutustuen piirissä.

Hylkeiden jatkuvan runsastumisen myötä myös niiden aiheuttamat vahingot kalastukselle sekä saalis- että pyydystappioiden nousseet suuriksi ja haittaavat merkittävästi rannikkokalastusta aiheuttamalla muun muassa kannattavuusongelmia. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suo- men toimintaohjelmasta 2014—2020 maksetaan rannikkokalastajille korvausta hylkeiden ja me- rimetsojen saaliille aiheuttamista vahingoista. Korvaus vahingoittuneesta saaliista on enintään 7 000 euroa vuodessa kalastajaa kohden. Valiokunta painottaa, että nämä korvaukset eivät kata kaikkia saalisvahinkoja, joten erityistä huomiota tulee kiinnittää kestävän käytön mukaiseen te- hokkaaseen hylje- ja merimetsokantojen vähentämiseen. Valiokunta pitää täysin välttämättömä- nä hylkeiden metsästyksen tehostamista ja metsästysaikojen muuttamista sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoitoa.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotus johtaa todennäköisesti tarpeeseen nostaa merkittävästi kalas- tajilta perittäviä vakuutusmaksuja ja kaupallisten kalastajien omavastuuta vahingoista. Lisäksi yli 12-metrinen avomerialusten pyydykset voivat ilman valtion tukea jäädä kokonaan vakuutustar- jonnan ulkopuolelle. Avomerikalastuksessa pyydyksille ei ole tällä hetkellä tiedossa vaihtoeht- oista kaupallista vakuuttajaa, joten vakuutusturvan ulkopuolelle jääminen kasvattaa yrittäjärise- kiä. Valtion tuen väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa siten negatiivisesti ka- lastusyritysten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaupalliset yk- sityiset vakuuttajat kehittäisivät jatkossa vakuutustuotteita avomerikalastajille. Lakiehdotuksen mukaan menosäästöistä noin 80 prosenttia kohdistuisi avomerikalastukseen ja noin 20 prosenttia rannikkokalastukseen. Toisaalta avomerikalastuksessa vuoden alusta käyttöön otettava uusi siir- rettävien toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden järjestelmä tuo uusia mahdollisuuksia erityisesti troolikalastajille parantaa kalastuksensa kannattavuutta. Valiokunta pitää tarpeellisena, että va- kuutustuen alentamisen vaikutuksia sekä avomerikalastukseen että rannikkokalastukseen seura- taan ja pyritään löytämään keinoja kaupallisen kalastuksen kustannusten alentamiseen ja kannat- tavuuden parantamiseen. Valiokunta korostaa myös sitä, ettei valtiontalouden säästöjä enää jat- kossa tule kohdentaa elinkeinokalatalouden erittäin vähäisiin tukiin.

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 179/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 2.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jari Leppä kesk
varapuheenjohtaja Reijo Hongisto ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Mats Nylund r
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Eero Suutari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta on selvästi ristiriidassa hallitusohjelman kanssa. Hallitusohjelmassa painotetaan sinisen biotalouden ja elinkeinokalatalouden tilanteen parantamista. Hallitusohjelmassa linjataan "veteen liittyvien elinkeinojen ja osaamisen avulla (sininen biotalous) lisätään kestävä kasvua" ja "huolehditaan suomalaisen elämänmuotoon kuuluvien metsästyksen ja kalastuksen mahdollisuuksista". Yksi hallituksen kärkihankkeista on kotimaisen kala- ja vesivarojen käytön ja viennin edistäminen. Kalastusvakuutusturva tulisi nähdä sijoituksena biotalouteen, työllisyyteen, suomalaiseen kansanterveyteen, Itämeren hoitoon sekä saaristo- ja rannikkoalueiden elävänä pitämiseen.

Kalastusvakuutusturvan kulut valtiolle ovat viime vuosina olleet noin miljoona euroa. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kokonaisbudjetti on 2,5 miljardia euroa. Kalastusvakuutukselle esitettyjen säästöjen osuus tästä on 0,02 promillea eli 500 000 euroa. Kalavakuutusturvaa on 2010-luvulla jo heikennetty 250 000 eurolla per vuosi, ja se on ainoa jäljellä oleva kansallinen kaupallisen kalastuksen tukimuotomme.

Lakia valmisteltaessa yksikään taho, valtiovarainministeriötä lukuun ottamatta, ei puoltanut esitystä. Myös valtiovarainministeriö totesi, että säästöt voitaisiin järjestää toisella tavalla.

Perusteluissa ei olla otettu huomioon kustannuksien pienentymisestä luonnollisen poistuman vuoksi. Perusteluissa todetaan kylläkin, että rannikkokalastajien määrä vähenee, mutta sen yhteyttä tuleviin korvausmääriin ei oteta huomioon. Perusteluissa mainitaan myös edulliset polttoaineet, mutta mielestämme lainsäädännön perusteena ei voi olla tietyn hetken vallitseva polttoaineen hinta.

Vuoden 2012 uudistuksessa asetettua tuen korkeaa tularajaa perusteltiin sillä, että tuki halutaan kohdistaa niille yrityksille, joiden toiminta on ammattimaista ja elinkeinon harjoittamisen tarkoituksessa tapahtuvaa. Nyt esityksen valmistelijat näyttävät katsovan, että avomerikalastajien toiminta on liian ammattimaista ja että heiltä siksi pitää poistaa pyydysten vakuutusturva.

Erilliselle toimijalle esitys on kohtalokas. Ilman vakuutusta mittava troolivahinko voi vaikuttaa yksittäisen trooliyrityksen tulokseen merkittävästi. Täten esitys vaikuttaa suoraan kalastuksen kannattavuuteen. Elinkeinojen harjoittaminen ei ole mahdollista, jos yksi voimakas myrsky voi tuhota koko kaluston. Myös uusien kalastajien mahdollisuus aloittaa liiketoiminta, ilman vakuutusta, on mahdoton. Muut vakuutustahot eivät ole kiinnostuneita antamaan kalastajille vakuutuksia. Esityksen seurauksena olisi, että suuri osa, etenkin nuoret kalastajat, joutuu työttömyyskassaan.

Esitys voi myös vaikuttaa välillisesti kalastusaktiiviteettiin sekä saalismääriin, kun riskejä välitetään. Myös kalastusvakuutusyhdistyksien toiminta on vaarassa. Osa kalastajista jättää vakuutusjärjestelmän, ja avomerikalastus pudotetaan järjestelmän ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa, että yhdistyksien toimintaedellytykset ovat vaarassa ja yhdistykset voivat purkaantua.

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

Hallituksen esitys vaikuttaa suoraan kuluttajien mahdollisuuksiin saada kotimaista pyydettyä kalaa. Tällä hetkellä Suomessa syötävästä kalasta vain 16 % on kotimaista, josta 6 % on kaupallisesti pyydettyä ja 10 % viljeltyä. Osuus on laskenut 2000-luvulla. Esitys heikentäisi myös Itämeren tilaa, kun kalasaaliin mukana poistuva ravinnekuorma jäisi mereen.

Tämä esitys voi näyttäytyä erittäin kalliiksi säästöihin nähden.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 2.12.2016

Mats Nylund r
Harry Wallin sd
Johanna Karimäki vihr
Peter Östman kd